

Volný pohyb zboží

Doc. JUDr. David Sehnálek, Ph.D.

David.Sehnalek@law.muni.cz

Prezident Potravinářské komory žádá dočasný zákaz dovozu polských potravin

Prezident Potravinářské komory Miroslav Toman žádá zákaz dovozu polských potravin. Stát podle něj nedokáže bránit dovážení závadných potravin z Polska. Měl by proto import zastavit do doby, než Poláci zlepší kontrolu kvality. Ministr zemědělství Petr Bendl už ale oznámil, že o plošném zákazu neuvažuje. K řešení problému podle něj postačí zvýšené kontroly a sankce.

9:19 29. ledna 2013

ČESKÝ JARMARK

Naším společným cílem je podpora českých zemědělců a českých potravin za férové ceny.

14 stánků, prezentace potravin od českých zemědělců.

Nápad kvót na české potraviny končí. Protestovaly farmy, řetězce i Brusel

 Ekonomika, ČTK
Aktualizováno 13. 4. 2021 19:01

Povinný podíl českých potravin na pultech obchodů nakonec platit nebude. Sněmovna ho v úterý na návrh Senátu vyřadila z novely zákona o potravinách. Ministr zemědělství Miroslav Toman (ČSSD) senátní návrh podpořil. Do novely se kvóty na potraviny dostaly ve sněmovně na základě pozměňovacího návrhu poslanců SPD.

Otázky, které si budeme klást:

1. Může ČR omezovat či přímo zakazovat dovoz zboží ze zahraničí?
2. Může si ČR nastavit vlastní normy na zboží?
3. Může EU sama určovat normy na zboží, a tím „vnucovat“ standardy ČR?
4. Může ČR jednostranně postihovat porušení pravidel ze strany jiného státu či jeho výrobce?

Ekonomické souvislosti

- Byla formulována řada ekonomických teorií mezinárodního obchodu:
  - Merkantilismus
  - Teorie absolutních výhod
  - Teorie komparativních výhod
  - aj.
- Podstatné je, že převládá přesvědčení o tom, že **výhody liberalizace mezinárodního obchodu převažují** nad nevýhodami liberalizace
- EU představuje zhmotnění liberalizačních tendencí v mezinárodním obchodě (byť na regionální úrovni)
  - Celní unie
  - Společný trh
  - Jednotný vnitřní trh
  - Hospodářská a měnová unie

Jednotný vnitřní trh (JVT)

- JVT = prostor, ve kterém platí tzv. čtyři základní svobody, a to volný pohyb:
  - Zboží;
  - Osob;
  - Služeb;
  - Kapitálu.
- zajištěna ochrana hospodářské soutěže
- regulována státní pomoc
- Základní zásada JVT: zákaz diskriminace na základě původu nebo státní příslušnosti, adresátem – státy i jednotlivci
- Zajištění volného obchodu:
  - Odstraněním překážek
  - Harmonizací standardů
  - Povinností uznávat cizí neharmonizované standardy

Volný pohyb zboží

- Právní úprava EU zajišťující volný obchod (zhmotnění ekonomických teorií v právu)
  1. zákaz cel a obdobných poplatků
  2. zákaz kvót a obdobných opatření
  3. zákaz daňové diskriminace
- vše pravidla dopadající **pouze** na členské státy)

Definice zboží

- výrobky, kt. mají hodnotu vyjádřitelnou v penězích a kt. jsou právně způsobilé být předmětem obchodních transakcí (případ 7/68 Komise vs. Itálie).
- Za zboží se tak mj. považují:
  - zemědělské výrobky
  - umělecké předměty
  - předměty duševního vlastnictví (zvukové nahrávky na discích a kazetách, PC programy)
  - výrobky dodávané spolu se službou (voda, energie i elektřina)
  - suroviny
  - odpadky (kladná peněžní hodnota tedy není definičním znakem zboží)

Původ výrobků – režim EU

- výrobky, které mají původ v členských státech
- výrobky, které mají původ v 3. státech, ale které jsou již v některém ze členských států ve volném oběhu. (viz. případ Dassonville)

Zákaz finanční omezení

- Čl. 30 SFEU
  - *Dovozní nebo vývozní **cla** a **poplatky** s rovnocenným účinkem jsou mezi členskými státy zakázány. Tento zákaz se vztahuje také na cla fiskální povahy.*
- Zákaz je absolutní!
  - zákaz se vztahuje také na jednotlivé regiony členských států
- KOMISE v. ITÁLIE – ospravedlnění není možné
- Co je to clo a poplatek s rovnocenným účinkem?

Odlišení cel a dávek od daní

- **CLO**: poplatek za dovoz/vývoz zboží
- **POPLATEK**: jakýkoliv jiná dávka, byť méně významná, vybíraná pouze na základě toho, že zboží přechází hranice
- **DAŇ**: dávka, kt. je součástí všeobecného vnitrostátního systému dávek ukládaných systematicky podle objektivních kritérií bez ohledu na původ zboží
- dávka povolena pokud:
  - dávka je vždy identická a je součástí všeob. daň. systému
  - je ukládána vždy stejným způsobem
  - její výtěžek neslouží jen k prospěchu domácí produkce

Zákaz množstevních omezení

- Článek 34 SFEU
  - *Množstevní omezení* dovozu, jakož i veškerá *opatření s rovnocenným účinkem*, jsou mezi členskými státy zakázána.
- Článek 35 SFEU
  - *Množstevní omezení* vývozu, jakož i veškerá *opatření s rovnocenným účinkem* jsou mezi členskými státy zakázána.

Co je to opatření s rovnocenným účinkem?

- směrnice Komise 70/50 (zrušená, přesto užitečná)
  1. zvláštní podmínky pro dovážení zboží, kt. nedopadají na zboží tuzemské (Rewe vs. Zentralfinanz – německá jablka)
  2. Znesnadňování dovozu diskriminací mezi jednotlivými obch. kanály (Dassonville)
  3. Zvýhodněný režim domácích výrobků (Buy Irish)

Co je to opatření s obdobným účinkem? II.

– Případ DASSONVILLE

- *„jakékoliv opatření členského státu, které je způsobilé přímo či nepřímo, skutečně či jen potencionálně omezit obchod mezi členskými státy je zakázáno“* – tzv. formule Dassonville
  - (dovoz „skotské whiskey“ z Francie)
- Co soudíte o této definici – je široká, či naopak úzká?

Případ CASSIS DE DIJON

- Německá legislativa vyžaduje u ovocných likérů (domácích i dovážených) min. 25% alkoholu
- Tradiční francouzský cassis má méně než 20%
- Německé úřady odmítají dovoz povolit
- Dovozece se obrací na vnitrostátní soud...

Ad CASSIS ...

- Vyjádření Německa: opatření jsou nezbytná pro:
- **Ochranu zdraví:** (nápojů s nižším obsahem alkoholu se vypije víc, proto snáze vyvolají závislost)
- **Ochranu spotřebitele:** (ten očekává své oblíbené množství alkoholu 😊)

Podmínky dovolenosti omezení

– určitá omezující opatření čl. 34 st. mohou uniknout zákazů v čl. 34 SFEU:

1. opatření **zachází** se zbožím tuzemským i zahraničním formálně **stejně**;
2. je ale **opodstatněné** určitou **naléhavou** potřebou ochrany hodnoty vyššího zájmu;
3. na unijní úrovni **chybí harmonizovaná úprava** této problematiky.

Důsledek Cassisu

- druhý princip Cassis – požadavek proporcionality:
- *„bez řádného důvodu nelze bránit zboží, které bylo vyrobené v členském státě v souladu s normami tohoto státu, a které se legálně obchoduje na trhu v tomto státě, v přístupu na trhy všech ostatních členských států“*
- Význam pro **vzájemné uznávání** výrobků!

Hodnoty vyššího zájmu

- Za předpokladu, že jsou nezbytná k zajištění důležitých oprávněných požadavků států (účinnost daňového dozoru
  - poctivost obchodního styku
  - ochrana spotřebitele
  - ochrana životního prostředí
  - a ochrana kulturních zájmů udržení rozmanitosti médií
  - finanční stabilita systému sociálního zabezpečení)
- jsou v obecném zájmu a jsou přiměřená

Případ KECK A MITHOUARD

- národní předpis,
- jehož předmětem regulace jsou marketingové strategie (např. prodej zboží pod cenou, tento předpis tedy dopadá na způsob prodeje a nikoliv na zboží jako takové), a
- který dopadá právně i materiálně bez rozdílu na všechny obchodníky na území členského státu a nemá tedy diskriminační povahu,
- není v rozporu s čl. 34 SFEU

případ španělské jahody

- nečinnost státu může rovněž být opatření s obd. účinkem

Další případy

- International Fruit Company
  - dovozní licence, ryze formální, přesto zakázané
- Komise vs Velká Británie – označení původu textilu
  - Stačí i možnost předsudků...
- Irské suvenýry
  - Omezení možné, pokud označení původu implikuje určitou kvalitu, základní suroviny nebo původ či zvláštní místo ve folklóru či tradici daného regionu
- Rau – margarín
  - belgický obchodník odmítl převzít dodávku margarínu z N – nebylo zabaleno v krychli.
- tyčinky Mars
  - hraniční případ

výjimky dle čl. 36 SFEU

- Články 34 a 35 nevylučují zákazy nebo omezení dovozu, vývozu nebo tranzitu odůvodněné:
  - veřejnou mravností,
  - veřejným pořádkem,
  - veřejnou bezpečností,
  - ochranou zdraví a života lidí a zvířat, ochranou rostlin,
  - ochranou národního kulturního pokladu, jenž má uměleckou, historickou nebo archeologickou hodnotu, nebo
  - ochranou průmyslového a obchodního vlastnictví.
- Tyto zákazy nebo omezení však nesmějí sloužit jako prostředky svévolné diskriminace nebo zastřeného omezování obchodu mezi členskými státy.
- proporcionalita!
- taxativní (konečný) výčet!!!

důvod veřejné morálky

- Hemn v. Darby
  - likvidace obscénního zboží při dovozu (pornografických časopisů)
- opak Canegate Ltd.
  - zákaz dovozu „obscénního a neslušného zboží“ podle zákona z r. 1876
  - domácí ale v prodeji!

důvod veřejného pořádku

- R. v. Thompson
  - dovoz zlatých a vývoz stříbrných mincí z a do VB
- méně častý důvod

důvod veřejné bezpečnosti

- málo časté
- Campus Oil Ltd. vs. Ministr průmyslu a energie Irska
  - požadavek min. odběru za určené ceny
  - chybí harmonizovaná právní úprava pomoci jiným členskými státy
  - opatření nesledovalo jen ekonomické cíle

Ochrana zdraví a života ...

- nutnost prokázat skutečné zdravotní riziko
- Rewe vs Zentralfinanz
  - fytosanitární kontroly jablek – ochrana před štitenkou zhoubnou
- UHT mléko:
  - systémy kontroly v čl. st. jsou dostatečné
- Komise vs. UK (dovoz drůbežího masa)
  - zákaz drůb. s ohledem na nedostatečnou kontrolu ve Francii...
- Sandoz BV – zdravotní předpisy požadující kontrolu zboží
  - müsli tyčinky – s ohledem na absenci harmonizace a za předpokladu, že je dovoz povolován, obsahují-li rozumné množství odpovídající potřebám výživy - možné jejich uplatňování,
- Komise v Německo (z. o čistotě piva)
  - zakázány všechny přísady, ne jen ty, kt. by něm. spotřebiteli mohly vadit
  - neúměrnost chráněnému zájmu a neproporcionální
- Ker-Optika
  - zákaz prodeje kontaktních čoček mimo prodejny specializující se na prodej zdravotnických prostředků

ochrana národního bohatství

- zatím „pusto“
- zmíněno jako možnost ve v. Komise vs. Itálie – vývozní dávka z uměleckých pokladů

ochrana průmyslového a obchodního vlastnictví

- tedy ochrana práv duševního vlastnictví
- oddělení existence práva a jeho výkonu + teorie vyčerpání práv
- Centrafarm BV vs. Sterling Drug Inc.
  - C. dovážel léky z VB, kde je Sterling uvedl. do Nizozemí
  - uvedení na trh ve st. kde ochrana neexistuje bez souhlasu majitele -> nedochází k vyčerpání práv
- Silhouette International v Hartlauer Handelsgesellschaft
  - brýle uvedeny na trh v Bulharsku, tedy v tehdy nečlenském státu ES a následně dovezeny do Rakouska

Unijní harmonizace, ochrana

- Právní základ pro harmonizaci – čl. 114 SFEU:
  - ...Evropský parlament a **Rada** řádným legislativním postupem po konzultaci s Hospodářským a sociálním výborem přijímají opatření ke sblížení ustanovení právních a správních předpisů členských států, jejichž účelem je vytvoření a fungování vnitřního trhu.
- Ochrana cílového spotřebitele
  - Povinnost výrobců uvádět na trh **bezpečné** výrobky
  - Systém rychlého varování pro potraviny a krmiva (**RASFF**)
  - **RAPEX** (Rapid Alert System for Non-Food Products)
- Zajištění ochrany
  - Členskými státy čl. 36 SFEU, soudcovské výjimky)
  - Komisí (výjimečně v případě potravin)
  - Limity v harmonizované oblasti – případ C-5/94 Hedley Lomas
španělská jatka. VB odmítá udělit licenci na vývoz živých ovcí do Šp. pro špatné zacházení s nimi. Regulováno nicméně směrnicí, ta nicméně neznala kontrolní mechanismy státy si musí důvěřovat

Zpět k našim otázkám:

1. Může ČR omezovat či přímo zakazovat dovoz zboží ze zahraničí?
2. Může si ČR nastavit vlastní normy na zboží?
3. Může EU sama určovat normy na zboží, a tím „vnucovat“ standardy ČR?
4. Může ČR jednostranně postihovat porušení pravidel ze strany jiného státu či jeho výrobce?

Děkuji za pozornost a nashledanou